

*Вакаров В., к. е. н., доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*
*Вакарова Б., старший викладач
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

ЗОВНІШНІЙ АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Від ефективності інвестиційної діяльності залежить стан виробництва, рівень технічної оснащеності та оновлення основних фондів підприємств, переведення капіталів з одних сфер в інші, передачі технологій, інновацій та можливості структурної перебудови економіки, вирішення соціальних та екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств, окремих галузей і економіки в цілому. Саме тому питання активізації інвестиційних процесів є на сьогодні актуальним для більшості країн світу, і Україна не є винятком.

Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає, що «*інвестиції* – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект» [1]. Пошук шляхів залучення інвестиційних ресурсів є найбільш актуальною проблемою сучасного українського підприємства. Необхідно відшукувати та залучати надійних інвесторів, які б розміщували власні інвестиції на довгострокові терміни, забезпечуючи тим самим стабільний розвиток важливіших галузей економіки.

Тільки активна державна позиція та комплексний підхід щодо вирішення існуючих проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на мікро- та макrorівнях дозволить з максимальною ефективністю реалізувати нашої країні свій потенціал в інвестиційній сфері, що стане передумовою її сталого економічного розвитку в майбутньому.

Оскільки інвестиційні проекти та інвестиційна діяльність підприємств нерозривно пов'язані між собою, то їх аудит повинен здійснюватись у спільному напрямі, тобто в розрізі напрямів вкладення капіталу, а саме, аудиту капітальних і фінансових інвестицій та операцій з ними. При цьому доречно відзначити, що особливість іноземної інвестиційної діяльності підприємств України, яка полягає у відсутності двостороннього руху капіталу, зумовлює обмеженість об'єктів бухгалтерського обліку іноземної інвестиційної діяльності лише джерелами формування інвестиційних ресурсів.

Проведення наукових досліджень з пошуку оптимальних шляхів вдосконалення системи організації та управління аудиторською діяльністю є

одним із ключових завдань науки і практики на сучасному етапі економічного розвитку економіки України та її інтеграції з економікою Європейського Союзу. В Україні у зв'язку із збільшенням обсягів інвестування назріла об'єктивна необхідність запровадження незалежного аудиту інвестиційних проектів та його результатів.

У цих умовах дуже важливо забезпечити професійне проведення аудиту, перш за все, зовнішнього аудиту інвестиційної діяльності, звернувши особливу увагу на перевірку складових інвестиційних проектів: паспорту бюджетної програми; річного звіту про виконання паспорту бюджетної програми; довідки щодо стану фінансування, касових видатків та освоєння коштів за проектом; титулу об'єкта; конструктивних елементів об'єкта; інших документів, поданих головним розпорядником для підтвердження фактичних даних. Але треба врахувати і те, що зовнішній аудит – це ще і незалежна експертна оцінка показників інвестиційного проекту. Крім виконання функцій контролю за достовірністю інформації, аудитор може дати конкретні рекомендації щодо вдосконалення забезпечення достовірності показників інвестиційного проекту, підвищення ефективності інвестиційного проекту. Це набуває особливого значення з врахуванням постійних змін і вдосконалення методології підготовки інвестиційного проекту.

Зміст незалежного аудиту інвестиційної діяльності характеризується не лише стадіями (етапами) його виконання, але, як динамічний процес, складається із засобів праці та предметів праці.

Важливо в ході здійснення аудиту інвестиційної діяльності мати чітке уявлення про те, що інвестиційний проект – це сукупність поєднаних в одне ціле намірів і практичних дій для здійснення інвестиційних вкладень, забезпечення визначених конкретних фінансових, економічних, виробничих і соціальних заходів з метою отримання прибутку. Як правило, замовником інвестиційного проекту є суб'єкт інвестиційної діяльності, який має фінансові кошти й за вимогою підрядчика надає поручительство про свою платоспроможність.

У процесі аудиту інвестиційної діяльності важливе значення має форма та зміст інвестиційних проектів, які можуть бути найрізноманітнішими – від плану будівництва нового підприємства до оцінки доцільності придбання нерухомого майна. У всіх випадках, переважно, спостерігається затримка між моментом початку інвестування та моментом, коли проект починає приносити прибуток. Цей чинник має ключову роль в оцінці інвестиційного проекту. В зв'язку з цим необхідно ретельно здійснити аудит усіх його трьох основних етапів з виконання проекту, зокрема: 1) передінвестиційний; 2) інвестиційний; 3) експлуатаційний.

На передінвестиційну етапі аудитор, перш за все, доцільно перевірити техніко-економічне обґрунтування: чи правильно були проведені маркетингові дослідження, вибір постачальників сировини та устаткування,

потенційних інвесторів і учасників проекту. В кінці передінвестиційної фази аудиту важливо перевірити обґрунтованість показників бізнес-плану інвестиційного проекту і результати цієї фази мають бути об'єктивно відображені в звіті аудитора.

Під час другого етапу аудитор повинен перевірити обґрунтованість формування постійних активів підприємства, зокрема, окремих видів супутніх витрат (наприклад, витрати на пусконаладжувальні роботи), які підприємства частково відносять на собівартість продукції (як витрати майбутніх періодів), а частково – будуть капіталізовані.

Під час аудиту третьої експлуатаційної фази виконання інвестиційного проекту аудитор повинен перевірити обґрунтованість введення в дію основного устаткування (в разі промислових інвестицій) або після придбання нерухомості чи іншого виду активів. Фактично тут починається третя стадія інвестиційного проекту – експлуатаційна фаза. Цей період характеризується початком виробництва продукції або надання послуг і відповідними поточними витратами. Значний вплив на загальну характеристику проекту матиме тривалість експлуатаційної фази і аудитор повинен ретельно дослідити об'єктивність формування фактичної собівартості проекту і фінансового результату від його впровадження.

Залучення коштів внутрішніх та іноземних інвесторів переслідує довготривалі стратегічні цілі. Саме активізація інвестиційного процесу є одним із надійніших механізмів позитивних соціально-економічних перетворень.

З метою пошуку резервів підвищення ефективності інвестиційної діяльності аудитор повинен ретельно перевірити можливості зниження витрат на інвестиційні проекти, зокрема оцінити: понесені інвестором під час здійснення проекту тимчасові та фінансові витрати з отримання права користування земельною ділянкою, підключення до мереж, отримання дозвільної документації; важливо аудитору пересвідчитись в тому, чи не було допущено помилок при складанні розрахунків кошторисної вартості за окремими видами проектно-будівельних робіт, при виборі постачальників обладнання, технологічних ліній, інжинірингових робіт, а також – об'єктивності експертизи транспортних та логістичних витрат.

Під час аудиторської перевірки ефективності інвестиційної діяльності аудитору необхідно ретельно дослідити: обсяги матеріальних витрат, зокрема, потреби, ціни та умови постачання сировини, допоміжних матеріалів і енергоносіїв; витрати, що віднесені прямо на собівартість продукції; витрати на формування штату та фонду оплати праці; очікувані загальні (адміністративні) витрати інвестиційного проекту; обсяги оптимальних джерел фінансування та розробка рекомендацій щодо реалізації інвестиційних проектів тощо.

Отже, на основі визначення сутності зовнішнього незалежного аудиту ефективності інвестиційної діяльності, його основних етапів та завдань, на нашу думку, основна його мета є висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо ефективності інвестиційної діяльності та реалізації інвестиційних проєктів впродовж всього інвестиційного циклу. Таким чином, можемо стверджувати, що історично-еволюційні етапи розвитку управління інвестиційною діяльністю і аудиту інвестиційних проєктів в Україні з врахуванням сучасних світових тенденцій глобалізації економіки будуть і надалі постійно розвиватись і удосконалюватись.

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 18.09.1991 р. N 1560-XII (ред. від 11.08.2013) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність, прийнятий Верховною Радою України від 21.12.2017, 2258-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>.
3. Редченко К.І. Особливості зовнішнього та внутрішнього аудиту інвестиційних проєктів URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2009_647/85.pdf